

vexilologie

133

ISSN 1211-2615

ZPRAVODAJ VEXILOLOGICKÉHO KLUBU V PRAZE

vexilologie

133

ISSN 1211-2615

ZPRAVODAJ VEXILOLOGICKÉHO KLUBU V PRAZE

Viktor Anatolijevič Lomancov – Michail Vladimirovič Revnivceev

ZNAMY A VLAJKY FEDERÁLNÍCH MĚST RUSKA

Dvě ruská města, Moskva (1 tis. km², 8,6 mil. obyv.) a Sankt-Petěrburg (1 439 km², 4,8 mil. obyv.), mají podle článku 65 Ústavy Ruské federace zvláštní administrativně-správní statut „města federálního významu“ (federálního města), který jim poskytuje právo mít vlastní statut (ústavu), parlament (Moskevská městská дума a Zákonomodárné shromáždění Sankt-Petěrburgu) a vládu (Magistrát a vláda Moskvy, Administrace Sankt-Petěrburgu). Obě města jsou také zastoupena svými delegáty (po dvou) ve Federální radě, horní komoře Federálního shromáždění Ruska. Vedle 21 republik, 6 krajů, 49 oblastí, 1 autonomní oblasti a 10 autonomních okruhů jsou tak tato dvě federální města rovnoprávnými subjekty Ruské federace.

Hlavní město Moskva

Město Moskva bylo založeno r. 1147 velkoknížetem vladimírským a suzdalským Jurijem (Georgijem) Dolgorukým (1090-1157), jehož nebeským patronem byl sv. Jiří Vítězný. Proto je i postava svatého Jiří historickým znakem Moskvy, i když se jeho podoba časem vyvíjela.

Od 15. století používala moskevská velkoknížata pečeti s jezdcem na koni – objevuje se tak na pečetích a mincích velkoknížete Vasilije I. Dmitrijeviče (1389-1425), syna Dmitrije Donského. V době cara Ivana IV. byl štít nesoucí postavu jedoucího rytíře umístěn na hrud' dvouhlavého orla – státní pečeť Ruska. Zpočátku však nebyl tento rytíř ztotožňován se sv. Jiřím Vítězným. V období 16.-18. století byl rytíř nejčastěji považován za zpodobnění cara nebo následníka trůnu a obvykle proto měl jejich tvář. Od 18. století je rytíř na koni vykládán jako postava sv. Jiří a současně se stává znakem Moskvy.

Obr. 1

Obr. 2

jako např. ve statutu Řádu svatého Jiří, schváleného Kateřinou II. 26. listopadu 1769.

V polovině 19. století přepracoval vedoucí oddělení znaků Heroldského departmentu vládního Senátu Bernhard Koehne ruský státní znak podle heraldických pravidel. Návrhy státního znaku schválil car Alexandr II. 8. prosince 1856, zatímco oficiálně potvrzeny byly následně 11. dubna 1857 carovým dekretem (2). Mezi 44 titulárními znaky (tj. znaky zemí, jejichž názvy jsou součástí carova titulu) byl potvrzen i znak „Moskevského knížectví“, který se stal i znakem Moskevské gubernie. Jeho úřední popis zněl jako „na červeném štítu svatý Jiří Vítězný ve stříbrném brnění a modrém pláští na stříbrném koni, pokrytém jasně červenou tkaninou se zlatým třepením.

Zlatým kopím zakončeným čtyřramenným křížem poráží zlatého draka se zelenými křídly. Štít je završen imperátorskou korunou a ovinut věncem ze zlatých dubových listů, svázaných světlomodrou stuhou Řádu svatého apoštola Ondřeje Prvozvaného“ (**obr. 2**) (3).

Na základě tohoto titulárního znaku „Moskevského knížectví“ a znaku gubernie byl 16. (28.) března 1883 stanoven i znak města Moskvy, jenž byl místo dubového věnce doplněn dvěma překříženými žezly spojenými svatoondřejskou stuhou (**obr. 3**), položenými pod jeho štít (4).

Po Říjnové revoluci v r. 1917 přestal být moskevský znak jako všechny monarchistické a náboženské symboly užíván. Dne 22. září 1924

V r. 1728 byly v Rusku zavedeny znaky pro použití na plukovních praporech (tzv. armoriál). V květnu 1729 byl tento erbovník předložen vojenskému kolegiu a následně potvrzen carem; příslušný výnos Senátu následoval 8. března 1730. Popis moskevského znaku byl obsažen v popisu státního znaku – dvouhlavého orla: ... *uprostřed tohoto orla je Jiří na bílém koni, vítězí nad hadem, pláští a kopí žluté, věnec také žlutý, had černý, pole kolem bílé a uprostřed červené.* Oficiálně byl znak Moskvy přijat 20. (31.) prosince 1781 jako *v červeném poli svatý Jiří Vítězný na koni, dorážející černého hada* (1). Barva koně sv. Jiří, pláště jezdce a postroje koně není v nařízení uvedena (**obr. 1**). Ve státním znaku byla barva světce zlatá, kůň byl stříbrný, pláště modrý a postroj koně se obvykle rekonstruuje jako zlatý

Obr. 3

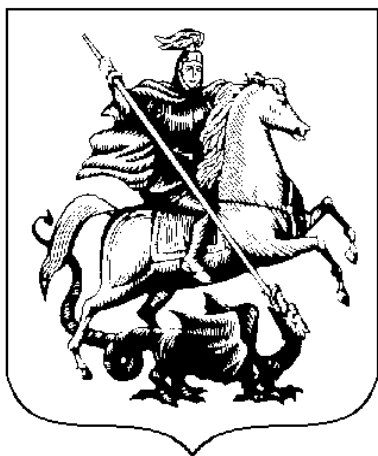

Obr. 4

hvězdou je umístěn segment ozubeného kola s nápisem „P.C.Ф.C.P.“ (RSFSR). Tento znak existoval *de jure* do r. 1993, ale *de facto* se nepoužíval již od třicátých let minulého století (obr. 4) (5).

Původní znak byl obnoven spolu s ostatními starobylými znaky začátkem 90. let 20. století. Je však známo několik neoficiálních variant tohoto znaku, na nichž sv. Jiří někdy vyhlížel jako řecký, někdy jako ruský rytíř, obrácený někdy doprava a někdy doleva.

Oficiálně byl znak Moskvy přijat 23. listopadu 1993 z rozhodnutí moskevského primátora Jurije M. Lužkova č. 674-RM „O znovuzavedení historického znaku města Moskvy“. Tvoří jej červený štít s postavou sv. Jiří na stříbrném koni, jak zlatým kopím

Obr. 5

schválilo prezídium Moskevského městského Sovětu dělnických, rolnických a rudoarmějských poslanců návrh architekta D. Osipova na znak Moskvy a Moskevské gubernie. Sestával z pěticípé hvězdy, na jejímž pozadí byl vyobrazen Památník svobody, zřízený r. 1918 na moskevském Sovětském náměstí na počest Říjnové revoluce; přes pomník jsou položeny zkřížený srp a kladivo. Hvězda je z obou stran obklopena snopy klasů, pod nimi se pak nacházejí tkalcovský člunek, kovadlina a generátor elektrického proudu, převinuté stuhou s nápisem „МОСКОВСКИЙ СОВЕТ РАБ.(очих), КР.(естьянских) и КР.(асноармейских) ДЕП.(утатов)“ (Moskevský Sovět dělnických, rolnických a rudoarmějských poslanců). Nad klasy a

zabíjí černého hada. Svátý Jiří má stříbrné brnění a modrý plášť. Znak (obr. 5) nakreslil výtvarník Konstantin Konstantinovič Ivanov, v jehož provedení má světec určité ruské rysy (např. helmu). Podle oficiálního popisu má tmavočervený štít k výšce 8:9 a had na něm není plazem v zoologickém smyslu slova – má nohy a křídla a vypadá spíše jako drak.

Vlajka Moskvy byla zavedena rozhodnutím primátora města č. 481-RM z 29. srpna 1994. Je tmavočervená o poměru stran 2:3 s figurou znaku uprostřed (obr. 6).

Rozhodnutí moskevského starosty o zavedení městského znaku a vlajky byla 1. února 1995 potvrzena moskevskou městskou dumou, která svým usnesením č. 12 přijala zákon č. 4-12 „O znaku a vlajce

Obr. 6

města Moskvy“, jenž vzhled obou městských symbolů nemění a stanoví takto:

„Článek 3.

Znak města Moskvy tvoří tmavočervený heraldický štít o poměru šířky k výšce 8:9 s vyobrazením ve směru pozorovatele vpravo hledícího jezdce – sv. Jiřího Vítězného ve stříbrném pancíři a modrém plášti na stříbrném koni, dobývajícího zlatým kopím černého hada.

Článek 8.

Vlajku města Moskvy tvoří obdélníkový list o poměru šířky k délce 2:3, tmavočervené barvy, s oboustranným vyobrazením hlavního prvku znaku města Moskvy uprostřed – od žerdi hledícího sv. Jiřího Vítězného. Průměrná šířka vyobrazení hlavního prvku na vlajce města Moskvy musí odpovídat $2/5$ délky listu vlajky.“

Článek 8. Statutu města Moskvy, přijatého 28. června 1995, obsahuje následující popis znaku a vlajky:

„Znakem města Moskvy je vyobrazení jezdce – sv. Jiřího Vítězného ve stříbrném pancíři, dobývajícího zlatým kopím černého hada – na tmavočerveném heraldickém štítě.

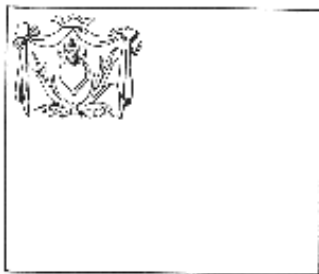
Vlajku města Moskvy tvoří obdélníkový list tmavočervené barvy s vyobrazením hlavního prvku znaku – sv. Jiřího Vítězného – uprostřed.“

Moskva se administrativně dělí na 125 rajónů, které tvoří 10 administrativních okruhů. Tyto okruhy, stejně jako většina rajónů, mají své vlajky a emblémy v podobě znaku.

Sankt-Petěrburg

Pobřeží řeky Něvy patřilo od 17. století Švédsku, avšak během Severské války bylo obsazeno Ruskem. Na dobytém území založil car Petr I. r. 1703 nové město a nazval je po svém patronu – Sankt-Petěrburg (město sv. Petra). Když byla r. 1705 v nizozemském Amsterdamu vydána známá kniha „Symboly a emblémy“ v ruštině, obsahovala mnoho symbolických figur použitelných za štítová znamení a různé varianty mota nebo devízy.

Sloužila v Rusku jako zdroj mnoha plukovních znaků a městských znaků. Také znak pro sankt-petěrburgský pluk byl převzat z této knihy. Byl umístěn na červený plukovní prapor z r. 1712 (obr. 7) a tvořilo jej zlaté planoucí srdce pod korunou a stříbrným pláštěm, zatímco palmové ratolesti byly položeny pod ně. Na rozdíl od tohoto symbolu zobrazeného v knize „Symboly a emblémy“ srdce ve znaku sankt-petěrburgského pluku neobsahovalo klíčovou díрку. Později byl znak s planoucím srdcem udělen prvnímu guvernérovi Sankt-Petěrburgu, knížeti Menšikovovi.

Obr. 7

Obr. 8

protože jeho obyvatelstvo nesouhlasilo s německým zněním jména).

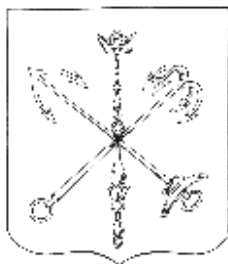
Sankt-petěrburgská gubernie obdržela stejný znak r. 1878, který však byl po způsobu ostatních znaků gubernií doplněn imperátorskou korunou a věncem dubových ratolestí svázaných svatoondřejskou stuhou (světle modrá stuha Řádu sv. Ondřeje Prvozvaného). Jedna kotva na znaku gubernie měla tři háky (místo čtyř z městského znaku). Znakové privilegium stanovilo, že obsahuje „v červeném štítě zlaté imperátorské žezlo přes stříbrné pokosem položené kotvu a ‚kočku‘ (kotvu se třemi háky - MR). Štít je završen imperátorskou korunou a lemován dubovým listovím, svázaným svatoondřejskou stuhou“ (obr. 10) (7).

Ve druhé polovině 19. století bylo Bernhardem

Obr. 10

V období let 1729/1730 byla pořízena nová sbírka znaků ruských pluků, v níž už byl znak sankt-petěrburgského pluku pozměněn. Tvořil ho červený oválný štít se zlatým žezlem a dvěma zkříženými stříbrnými kotvami; na štít byla položena imperátorská koruna (obr. 8). Autorem nového pojetí znaku byl italský hrabě a známý ruský heraldik 18. století Francisco Santi. Podle jeho návrhu byl 7. května 1780 zaveden znak města Sankt-Petěrburgu: červený štít se dvěma zkříženými stříbrnými kotvami a zlatým žezlem přes ně (obr. 9) (6). Dvě kotvy představovaly mořský a říční přístav, žezlo naráželo na statut města jako sídla říše (Sankt-Petěrburg byl hlavním městem Ruska v letech 1712-1918, od srpna 1914 do ledna 1924 se jmenoval Petrograd,

Obr. 9

Koehnem navrženo přidání honosných kusů i pro městský znak Sankt-Petěrburgu – imperátorská koruna a dvě zkřížená zlatá žezla svázaná svatoondřejskou stuhou položená pod štít (obr. 11).

Městský znak nebyl používán v sovětském období, kterému vadil dvouhlavý orel na špičce žezla; všechny monarchistické a náboženské atributy přestaly totiž být v SSSR užívány. Třebaže se objevily návrhy na nový městský znak s plachetnicí jako symbolem Admirality, do r. 1990 nedošlo k jejich oficiálnímu přijetí. Po smrti sovětského vůdce V.I. Lenina r. 1924 došlo k přejmenování města na Leningrad, k původnímu názvu se vrátilo r. 1991 po pádu komunismu.

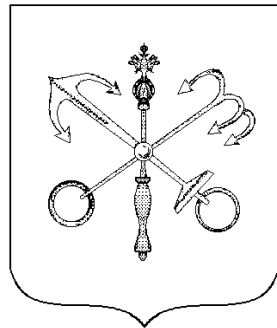
Obr. 11

Dne 6. září 1991 znovu zavedlo prezídium leningradského městského Sovětu lidových zástupců svým usnesením č. 270 „Nařízení o znaku města Leningradu“ historický městský znak podle úpravy z r. 1780 (obr. 12). Ve svém článku 2 nařízení stanovovalo, že znak Leningradu tvoří obdélníkový štít, jehož základna se rovná $\frac{8}{9}$ výšky, na jehož červeném poli jsou položeny kovové figury: dvě stříbrné kotvy – mořská a říční (s třemi háky) – položené křížem a přes ně zlaté žezlo s dvouhlavým orlem“ (8). Nehledě na to, že v textu nařízení se výslovně hovoří o říční kotvě se třemi háky, na vyobrazení znaku přiloženém k nařízení je nakreslena říční kotva se čtyřmi háky. Až do

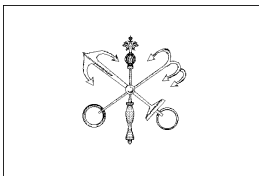
současné doby nebyl tento rozpor mezi popisem a vyobrazením odstraněn a v praxi se používá vyobrazení znaku Sankt-Petěrburgu s kotvami o třech i čtyřech hácích (9).

V návaznosti na výsledky lidového referenda z 8. září 1991 o přejmenování Leningradu na Sankt-Petěrburg byl jeho znak potvrzen také usnesením č. 11 z 12. zasedání městského Sovětu lidových zástupců Sankt-Petěrburgu dne 2. prosince 1991.

Vlajka Sankt-Petěrburgu byla přijata v r. 1992; dne 8. června 1992 ratifikovalo zasedání Sovětu lidových zástupců Sankt-Petěrburgu své usnesení č. 96, kterým bylo přijato Nařízení o vlajce Sankt-Petěrburgu. Vlajku podle něj tvoří červený obdélníkový list se dvěma zkrříženými stříbrnými kotvami (mořskou a říční) a zlatým žezlem zakončeným dvouhlavým orlem uprostřed (obr. 13); vlajka má poměr stran 2:3. V článku 2 nařízení je vlajka Sankt-Petěrburgu popsána jako „obdélníkový list červené barvy, na kterém jsou vyobrazeny překřížené stříbrné kotvy – mořská a říční – a přes ně zlaté žezlo s dvouhlavým orlem. Poměr šířky vlajky k její délce je 1:1,5“ (10). Na obrazové příloze k tomuto nařízení je na vlajce uvedena říční kotva se 4 háky.

Obr. 12

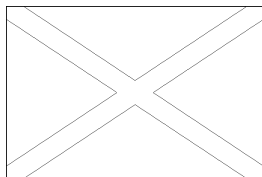
Obr. 13

Statut města Sankt-Petěrburg byl přijat 14. ledna 1998 a v článku 6, pojednávajícím o úředních symbolech Sankt-Petěrburgu, stanoví, že

„1. Úředními symboly Sankt-Petěrburgu jsou znak, vlajka a hymna.

2. Znakem Sankt-Petěrburgu jsou dvě překřížené stříbrné kotvy, mořská a říční, na červeném poli heraldického štítu; přes ně je položeno zlaté žezlo. Štít je završen imperátorskou korunou. Za štítem se nacházejí dvě křížem položená zlatá žezla, svázaná svatoondřejskou (světle modrou) stuhou.

3. Vlajkou Sankt-Petěrburgu je obdélníkový list červené barvy, v jehož středu jsou dvě bílé zkrřížené kotvy, mořská a říční, a přes ně žluté žezlo. Poměr šířky vlajky k její délce je 1:2.“

Obr. 14

Protože statut Sankt-Petěrburgu uvádí poměr stran 1:2, v praxi se používá obou variant, i když ta s poměrem stran 2:3 je vidět častěji. V r. 2000 vystoupilo několik poslanců Zákonnodárného shromáždění s návrhem změnit městskou vlajku na jednoduchý bílý úhlopříčný kříž přes červený list (**obr. 14**). Tento návrh však nebyl přijat.

(Přeložil J. Martykán)

Literatura a poznámky:

- (1) Gerby gorodov, gubernij, oblastěj i posadov Rossijskoj Imperii, vněsennyje v Polnoje Sobranije Zakonov s 1649 po 1900 god, sestaveno P.P. von Vinklerem, Sankt-Petěrburg 1900 (reprint: Moskva 1990 – dále jen „Vinkler“), s. 96.
- (2) Polnoje Sobranije Zakonov Rossijskoj Imperii, vydání II., díl XXXII, č. 31720 (citováno podle Pastor V.E.: K istorii sozdanija Bolšogo Gosudarstvennogo gerba Rossijskoj Imperii v časopise *Gerbověd* č. 54 /4/2001/, s. 85-92).
- (3) Petrov P.N.: Istorija rodov ruskogo dvorjanstva, díl I, Sankt-Petěrburg 1886 (reprint: Moskva 1991), s. 241; popis – Vinkler, s. 185.
- (4) Vinkler, s. 96.
- (5) Moskva: gorodskoje upravljenje. 300 let istorii upravljenija gorodom, Moskva 1997, s. 209 (ilustrace).
- (6) Polnoje Sobranije Zakonov Rossijskoj Imperii, č. 15012.
- (7) Vinkler, s. 183.
- (8) Xerokopii autentického textu nařízení s vyobrazením erbu M.V. Revnivcevovi poskytl vedoucí Organizační správy aparátu Zákonnodárného shromáždění města Sankt-Petěrburg A.S. Ivanov v příloze svého dopisu čj. 200769 z 13.11.1996.
- (9) Nikolaj Jegorov, <http://www.spb300.osis.ru/alternativa/gerb.htm>.
- (10) Xerokopii autentického textu nařízení s vyobrazením vlajky M.V. Revnivcevovi poskytl vedoucí Organizační správy aparátu Zákonnodárného shromáždění města Sankt-Petěrburg A.S. Ivanov svým dopisem čj. 200769 z 13.11.1996.

The ancient Great princes (or dukes) of Moscow used the seals with the mounted knight since 15th century. However, from the very beginning this rider was not identified as St. George the Victorious; he was usually portraying a contemporary tsar or heir to the throne. Since 18th century, the mounted knight on a red shield was interpreted as St. George – the patron saint of Russia – and became the coat of arms of Moscow at that time, too. These arms were restored on 23 November 1993 (Fig. 5) while the heraldic flag of Moscow (Fig. 6) was introduced on 29 August 1994. When Saint Petersburg was founded in 1703, a golden flamed heart under crown and the silver mantle was taken for its symbol and displayed on the town's regimental banner in 1712 (Fig. 7). The municipal arms were altered before 1729/1730 because the regimental colours from this time had to bear already a golden scepter and two crossed silver anchors in a red oval (Fig. 8). These figures had to symbolize status of the town as Imperial capital with two ports (sea- and river- one). These arms were officially restored on 2 December 1991 (Fig. 12) and the municipal flag was adopted on 8 June 1992 (Fig. 13).

SYMBOLY HRADNÍ STRÁŽE ČESKÉ REPUBLIKY

Vývoj v Československu po tzv. sametové revoluci v listopadu 1989 měl velký vliv na změny v právním postavení Hradní stráže. Zákonem č. 20/1990 Sb. (1) byly nově definovány její úkoly a postavení. Po rozdělení Československa k 1.1.1993 a vzniku České republiky došlo na základě zákona č. 114/1993 Sb. (2) ke změnám v postavení Hradní stráže.

PRAPOR HRADNÍ STRÁŽE

Dne 20. února 1993 prezident České republiky Václav Havel propůjčil Hradní strážii vojenský prapor (3). Prapor má odlišný líc a rub a má velikost 120 x 120 cm (4), šířka lemu obnáší 11 cm (5). Líc praporu (**obr. 1**) Hradní stráže tvoří světle modrý list s červeno-modrobílým lemem. Uprostřed listu je emblém Hradní stráže, složený z českého znaku a moravského znaku, které zčásti překrývají znak slezský. V místech, kde se protínají zemské znaky, jsou vždy tři zlaté lipové listy. Pod emblémem je tmavě modrý nápis PRAVDA VÍTĚZÍ. Rub praporu (**obr. 2**) je jako líc, uprostřed je bílý meč hrotem k hornímu okraji listu se žlutou

Obr. 1

záštitou a hlavicí, rukověť je modrá a převázaná do mašle složenou bílo-červeno-modrou stuhou, jejíž konce směřují k dolnímu rohu a k dolnímu cípu. Nad emblémem je nápis HRADNÍ STRÁŽII a u dolního okraje letopočet „1993“, oboje tmavě modré. Mezi hlavicí meče a letopočtem je zlatě vyšitý podpis prezidenta České republiky „Václav Havel“. Od meče k žerdí je žlutá větévka s 15 žlutými lipovými lístky, od meče k vlajčímu okraji žlutá větévka se žlutými vavřínovými lístky a bílými plody. Rukáv praporu je světle modrý se třemi otvory (6).

Obr. 2

Popis je třeba ještě upřesnit: rohová pole lemu jsou červená, bílá pole lemu mají tvar trojúhelníkových plamének (je jich vždy 10 na každé straně, celkem tedy 40), červená a modrá pole lemu mají tvar obdélníkových plamének (vždy 4 červené a 5 modrých polí na každé straně, plus rohové červené pole). Celkem lem sestává z 80 polí (20 červených, 20 modrých a 40 bílých).

Autorem návrhu praporu je plukovník ve výslužbě Theodor Pištěk (7). Žerď praporu je dřevěná, dole zakončená patkou, hrot je emblém

Hradní stráže ze žlutého kovu (8). Prapor užívá Hradní stráž při reprezentačních úkolech, při návštěvách zahraničních oficiálních představitelů či při oficiálních akcích pořádaných prezidentem republiky. V kanceláři náčelníka štábu se taktéž nachází exemplář praporu (9).

ZNAK HRADNÍ STRÁŽE

Ačkoliv je v používání již od začátku ledna roku 1993 od vzniku České republiky, byl sankcionován teprve 5. listopadu 1999 s tím, že vyhláška regulující jeho zavedení nabývá platnosti dne 1. prosince 1999 (10). V této vyhlášce je znak Hradní stráže popsán takto: *Znak Hradní stráže tvoří tři štíty s vyobrazením Českého lva bílé barvy na červeném poli, Moravské orlice červenobílé barvy a Slezské orlice černé barvy ve žlutém poli, který je doplněn zlatými lipovými listy.* Vyobrazení vojenského znaku a znaku Hradní stráže je uvedeno v příloze č. 1 (**obr. 3**).

Obr. 3

Nehodláme opakovat již napsané (11) týkající se kritiky neheraldického a velmi chybného popisu tohoto znaku. Připomeňme jen to, že heraldika zná pouze zlatý kov (a ne žlutou barvu), zcela nepřípustná je ta skutečnost, že v jednom popisu se objevuje jak žlutá, tak i zlatá „barva“ (vlastně kov). Zbroj heraldických figur je zcela opomenuta, zrovna tak i hodnostní koruny. Znak je používán jako nášivka (tzv. domovenka) na uniformách příslušníků Hradní stráže, na jejich čepicích či na zařízeních a objektech (např. autobus) patřících Hradní stráž. Zrovna tak používají tento znak i funkcionáři Hradní stráže na svých navštívenkách (12).

PEČEŤ (GUMOVÉ RAZÍTKO) HRADNÍ STRÁŽE

Tento symbol je omezen vnějším kruhovým orámováním. Uprostřed takto vzniklé kruhové plochy je umístěna kresba malého státního znaku České republiky (13). Mezi kresbou státního znaku a vnějším orámováním je opis „Hradní stráž České republiky“. Mezi začátkem a koncem opisu jsou dvě malé stylizované šestibodové hvězdičky (**obr. 4**). Průměr pečeti (gumového služebního razítka) obnáší 35 mm (14). Druhá varianta pečeti (gumového služebního razítka) má mezi začátkem a koncem opisu pouze jednu hvězdičku a průměr pečeti je menší, pouze 29 mm (15).

Poznámky:

- (1) Sběrka zákonů. Československá socialistická republika – Česká socialistická republika – Slovenská socialistická republika. Ročník 1990, částka 5, vydaná dne 30. ledna, stránka 54, Zákon č. 20 ze dne 30. ledna 1990 o zřízení správy ochrany prezidenta Československé socialistické republiky

Obr. 4

- a o Hradní stráž Čkoslovenské socialistické republiky.
- (2) Sbírka zákonů České republiky. Ročník 1993, částka 31, rozeslána dne 8. dubna 1993, s. 60, zákon č. 114 ze dne 24. března 1993 o Kanceláři prezidenta republiky. Těž paragraf 28 zákona č. 219 ze 14. září 1999.
 - (3) Milan Liška a kolektiv, Hradní stráž, Praha 2000, s. 139.
 - (4) Jedná se o exemplář, jenž byl umístěn v kanceláři náčelníka štábu Hradní stráže podplukovníka Milana Lišky.
 - (5) Zde se jedná zřejmě o nepřesnost při výrobě praporu. Vlajka prezidenta České republiky má lem o šíři 1/10 vlajky. Šířka měla být zřejmě 12 cm.
 - (6) Popis praporu podle Zbyška Svobody.
 - (7) Osobní sdělení podplukovníka Milana Lišky, náčelníka štábu Hradní stráže, a taktěž Zbyška Svobody.
 - (8) Krásně barevné vyobrazení praporu na žerdi je v citované publikaci Milana Lišky na s. 132 a 140.
 - (9) Je umístěn na stěně za pracovním stolem výše jmenovaného.
 - (10) Sbírka zákonů České republiky. Ročník 1999, částka 88, rozeslána dne 24. listopadu 1999, s. 4314, Vyhláška Ministerstva obrany č. 257 ze dne 5. listopadu 1999, kterou se stanoví zobrazení vojenského znaku, národního rozlišovacího znaku a znaku Hradní stráže, způsob označování vojenského materiálu vojenským znakem a mezinárodně platným rozeznávacím znakem, zobrazení vojenského stejnokroje a vojenských odznaků a jejich nošení a označování vojenské techniky národním rozlišovacím znakem nebo státním symbolem nebo znakem Hradní stráže.
 - (11) Jedná se o podrobnou kritickou studii Jiřího Eichlera pod názvem „Nová právní úprava používání státní symboliky v ozbrojených silách České republiky“, která je v současné době připravována k publikaci ve *Vexilologii*.
 - (12) Např. navštívenka podplukovníka Milana Lišky (originál navštívenky je v archivu autora).
 - (13) Sbírka zákonů České republiky. Ročník 1993, částka 2, rozeslána dne 29. prosince 1992, s. 26, Zákon České národní rady č. 3 ze dne 17. prosince 1992 o státních symbolech České republiky.
 - (14) Otisk pečeti (gumového služebního razítka) z originálního typáře (archiv autora).
 - (15) Otisk pečeti (gumového služebního razítka) z originálního typáře (archiv autora).

The specific symbols of the Presidential Castle Guard have been adopted after the „velvet revolution“ in 1989. The regimental colours donated by President Václav Havel on 20 February 1993 show the emblem of the guard and Czech president's motto TRUTH PREVAILS over a light blue obverse (Fig. 1). Havel's signature and military sign consisting of sword, tricolour ribbon, linden and laurel branches charges the reverse of the banner of the same colour (Fig. 2). Dark blue inscriptions CASTLE GUARD and 1993 are added to the sign. Red-blue-white border resembles the official flag of the Czech President. The emblem of the guard (Fig. 3) has been practically used since 1993, but it was officially sanctioned on 5 November 1999 only. It consists of historical coats of arms of Bohemia, Moravia and Silesia arranged in a form of three partly overlapped shields.

KRAJSKÉ SYMBOLY V ČESKÉ REPUBLICE (V)

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

Jako poslední z krajů České republiky získal své symboly Jihomoravský kraj. Rada Brněnského kraje (k přejmenování na Jihomoravský kraj došlo v květnu 2001) sice ustavila již v březnu roku 2001 sedmičlennou komisi pro výběr krajských symbolů, ale cesta k jejich schválení byla delší, než se očekávalo.

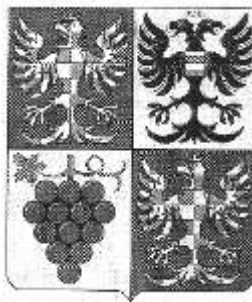
Vypsanou soutěž obeslalo sedmnáct účastníků celkem šestatřiceti návrhy. Nejčastěji byl za symbol kraje zvolen vinný hrozen. Výběrová komise však žádný z návrhů ke schválení nedoporučila. Nicméně rada kraje svým usnesením z 8. června 2001 vyjádřila svou představu o podobě symbolů kraje, která vycházela z návrhů historika Iva Durce a biologa Ivana Koláčného. Měly by se jimi stát čtvercový znak s červeno-stříbrně šachovanou moravskou orlicí, znakem města Brna z roku 1646 se stávajícím znakem města na prsou orla, modrým hroznem vína se zeleným listem ve zlatém poli a zlato-červeně šachovanou moravskou orlicí a modrý list praporu s červeno-bíle šachovanou moravskou orlicí se zlatým štítkem s modrým hroznem vína se zeleným listem na prsou ve středu listu. Na zasedání zastupitelstva kraje dne 21. června 2001 se prof. Ohlídál a někteří další zastupitelé ohradili proti symbolu habsburského orla, protože tento znak byl používán v období násilné rekatolizace a také v období německé okupace za druhé světové války. Zastupitelstvo tyto návrhy však schválilo a zaslalo předsedovi Poslanecké sněmovny PČR spolu se žádostí o jejich udělení. Tento návrh byl publikován v denním tisku, např. MF Dnes ze 4. července 2001 (viz obrázek).

Reakcí na rozhodnutí zastupitelů byla petice odborníků z Jihomoravského kraje ze dne 25. června 2001, která požadovala revokaci rozhodnutí zastupitelstva o návrhu znaku a praporu kraje. Petice nejdříve uvedla historické souvislosti použité symboliky, kriticky zhodnotila návrh symbolů kraje a v závěru uvedla svůj návrh na znak a prapor kraje odpovídající kritériím pro udělování znaků a praporů krajů, který připravil Historický ústav Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Návrh Karla Mráze obsahoval dvě červeno-stříbrně šachované moravské orlice, znak města Brna a zlatý hrozen s listem v červeném poli jako symbol kraje.

O symbolech kraje jednal Podvýbor pro heraldiku a vexilologii PS PČR dne 21. března 2002 a nedoporučil návrh schválený zastupiteli kraje, protože neodpovídal parlamentním kritériím stanoveným pro krajské symboly.

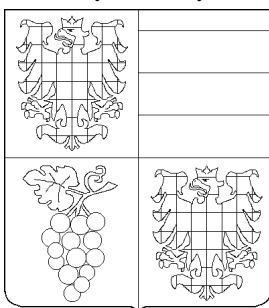
Rozhodnutí zastupitelů, petice a následné nedoporučení symbolů v parlamentu vyvolaly velkou diskusi mezi odborníky a v krajovém i celostátním tisku. Zastupitelstvo však na svém návrhu trvalo a doufalo, že předseda parlamentu Václav Klaus kraji symboly udělí i přes odmítavé stanovisko odborníků v podvýboru. To se ale nestalo.

Situace se začala měnit na jaře roku 2003, kdy na 18. zasedání Zastupitelstva Jihomoravského kraje Karel Březa doporučil přijmout takové řešení krajských symbolů, které by umožnilo jejich schválení.

Dne 29. října 2003 přivezl hejtman Jihomoravského kraje na zasedání podvýboru dva návrhy na symboly kraje. Vedle původního, již dříve nepřijatého návrhu také nový, který doporučoval, aby znak obsahoval kromě červeno-stříbrně a červeno zlatě šachované moravské orlice znak města Brna a zlatý hrozen s listem v červeném poli. Podvýbor tento druhý návrh podmíněně doporučil, pokud jej schválí i zastupitelstvo kraje na svém jednání dne 6. listopadu 2003, což se také stalo. Grafickou podobou symbolů pro Jihomoravský kraj vytvořil Jaroslav Petr z Mikulova.

Stříbrně-červeně šachovaná korunovaná orlice se zlatou zbrojí v modrém poli je historický moravský zemský symbol od dob Přemyslovců. V roce 1462 císař Fridrich IV.

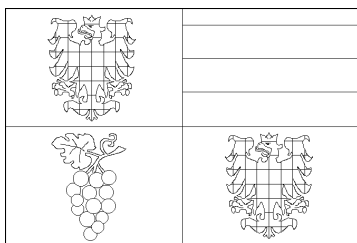

polepšil šachování moravské orlice na zlato-červené, ale přesto je v pozdějších dobách doloženo více používání stříbrně-červeného šachování. Protože však zemskými samosprávnými úřady byla zlato-červeně šachovaná orlice více jak jedno století užívána, je její použití na krajských symbolech odůvodnitelné. Sídelní město je reprezentováno brněnským městským znakem a kraj jako celek jednoznačně přijímaným symbolem vinného hroznů.

Oficiální popis symbolů stanovil podvýbor pro heraldiku a vexilologii takto:

Znak: Modro – červeně čtvrcený štít, v prvním poli moravská orlice, ve druhém poli stříbrné břevno pod stříbrným temenem, ve třetím poli zlatý vinný hrozen s listem a úponkem, ve čtvrtém poli zlato – červeně šachovaná korunovaná orlice se zlatou zbrojí.

Prapor: Čtvrcený list. Horní žerďové pole modré s moravskou orlicí. Dolní žerďové pole červené se žlutým vinným hroznem s listem a úponkem. Horní vlající pole tvoří čtyři vodorovné pruhy, střídavě bílé a červené, v poměru 1 : 2 : 2 : 2. Dolní vlající pole modré se žluto – červeně šachovanou korunovanou orlicí se žlutou zbrojí. Poměr šířky k délce listu je 2 : 3.

Výbor pro vědu, vzdělání, mládež a tělovýchovu vyslovil souhlas s udělením znaku a praporu usnesením č. 110/2003 ze dne 12. 11. 2003. Symboly Jihomoravskému kraji udělil předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Lubomír Zaorálek svým rozhodnutím č. 31 ze dne 25. 11. 2003. Proces udělování byl zakončen slavnostním předáním dekretu do rukou hejtmana v místnosti státních aktů Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky dne 5. března 2004.

ZÁVĚR

Přijetím symbolů Jihomoravského kraje skončil proces přijímání krajských symbolů České republiky. V průběhu let 2001 – 2004 bylo přijato třináct znaků a třináct praporů, které symbolizují nově vzniklé samosprávné celky v České republice. Ukázalo se, že kritéria stanovená podvýborem pro heraldiku a vexilologii měla svá opodstatnění, splnila svůj účel a vytvořila základ pro vznik nových symbolů na styku státní a komunální heraldiky a vexilologie. Starobylé symboly historických zemí doplněné většinou

jednoduchými, výraznými a zároveň z hlediska heraldiky a vexilologie správnými symboly krajů jako celků a jejich sídelních měst vytvořily nezapomenutelnou podobu krajských znaků a praporů. Jejich časté užívání svědčí o tom, že nezůstaly jen akademickým výtvořem, ale pronikají do života občanů a časem se jistě stanou stejně univerzálními symboly samosprávy, jako jsou nyní státní znak a vlajka našeho státu.

Literatura a zdroje k článku:

Jihomoravský kraj

Zápis zasedání Rady a Zastupitelstva Jihomoravského kraje na internetových stránkách Jihomoravského kraje (<http://www.kr-jihomoravsky.cz>)

Petice odborníků ve věci revokace usnesení Zastupitelstva Jihomoravského kraje o návrhu znaku a praporu kraje (např. <http://www.volny.cz/mghs/Diskuse/H/01/Petice.htm>)

Ivan Štarha: Opět na téma moravské barvy a zemská vlajka, Rovnost, 21. srpna 2001, s. 5. Udělovací listina znaku a praporu Jihomoravského kraje ze dne 5.3.2004, Č.j. 2505/04.

South Moravia is the last region of Czechia, symbols of which were adopted on 25 November 2003. In addition to the Moravian eagle in two variants (R-W, R-Y), the municipal arms of the administrative seat Brno and the yellow bunch of grapes referring to the region itself have been added.

DVA PRAPORY Z TURECKÝCH VÁLK 1593 - 1594

Olomoucký biskup Stanislav Pavlovský z Pavlovic (eps. 1579 - 1598) se jako hlava olomoucké arcidiecéze musel účastnit veškerého dění v markrabství moravském, ale také v českých a rakouských zemích. Války, které v té době probíhaly s Tureckem, se jej dotýkaly nejen jako církevního představitele, ale také jako hlavy biskupství, které bylo vlastníkem rozsáhlých statků na Moravě. Ty nesly tíži války jak daněmi, tak povinností vysílat a vyzbrojovat do pole vojáky. Díky množství dochované Pavlovského korespondence z období jeho episkopátu se nám zachovaly některé zmínky, které se týkají praporec vojska postaveného do pole markrabstvím moravským.

V září roku 1593 bylo naříděno zemskými úředníky dát udělat prapor, ale zřejmě v záplavě jiných starostí s válečnými událostmi se toho nikdo nezhostil. Na poslední chvíli tak dal biskup Pavlovský 27. září tento prapor zhotovit a zřejmě sám navrhl, co na něm má být vyobrazeno. Jako látka byl zvolen bílý damašek. Prapor byl oboustranně malován, a to tak, že na jedné straně byl kříž na pozadí slunečních paprsků a pod ním nápis "In hoc signo vinces", z druhé strany byl erb markrabství moravského, tedy šachovaná orlice, a pod ní nápis "In Deo faciemus virtute". Jak sám Pavlovský uvádí, kříž s nápisem byl převzat ze známé legendy o kříži, který se zjevil císaři Konstantinu Velikému roku 312 ve válce s Maxentiem, druhý vzor byl zvolen samozřejmě podle samotného markrabství a nápis byl převzat ze Žalmu 107.

Kříž ve slunečních paprscích byl zřejmě vymalován okrovou barvou, neboť Pavlovský zde uvádí, že malíř jí momentálně nemá dostatek a prapor tak bude zhotoven až následujícího dne k večeru. Mimo to se ještě zmiňuje, že ze zbytku látky budou zhotoveny

tři menší praporce s erbem markrabství moravského, které budou umístěny na třech trubkách polních trubačů. Dva listy psané v této souvislosti jsou datovány v Olomouci, malřf tedy pocházel odtud, ale naneštěstí není zmíněno jeho jméno.

Následujícího roku, v dubnu 1594, kdy hrozba Turků stále neopadala, Pavlovský navrhl, že vytvoří jízdní či arkebuznický prapor z vojáků postavených do pole svými many (= leníky). Pro ten chtěl opět nechat zhotovit malovaný prapor, který měl z jedné strany mít erb markrabství moravského a z druhé biskupský znak, či zvlášť znak olomouckého biskupství a biskupa samotného. Z textu ovšem nevyplývá, zda byl takový prapor nakonec skutečně zhotoven. V souvislosti s trubači se ještě můžeme zmínit o jedné drobnosti, kdy přes Moravu v květnu roku 1592 projížděla polská královna a Pavlovský navrhoval, aby na její uvítání bylo postaveno asi osm trubačů. Ti měli mít každý na trubce "...v *jednostejné barvě praporčiky..visuté..*" a na nich měl být opět erb markrabství moravského.

Příloha (Zemský archiv Opava, pob. Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, kopiář č. 86):

fol. 239v - "...s damaškem bílým na praporec..poručil jsem malce obeslati aby na tom praporci z jednej strany kříž svatý samotný jak někdy císař Constant nosil s litermi těmi *In hoc signo vinces* a na druhej straně erb Mark. Mor. tolikěž i na třech kusích téhož damašku které trubači při trúbách ponesů vymaloval. I majíc on k tomu okrových barev potřebovati nemůže s tím dílem leč teprvá zítra k večeru hotovo býti.."

fol. 240v - 241r - "...materie na dotčený praporec bílý damašek již vzata byla, než poněvadž p. hejtman co by se na tom praporci malovati dání mělo neoznámil, čehož opominouti by slušně neměl, poručil jsem na jedné straně erb Mark. Mor. a pod ním tyto Žalmu 107 vzaté slova *In Deo faciemus virtute*, na druhý pak straně S^v Kříž se slunečními paprsky a na stranách jeho ad imitatione Imperatoris Constantini magni, který na praporcích ta slova pod křížem, který se jemu v Somně byl zjevil napsati dal *In hoc signo vinces*,....dnes k večeru ten praporec též s erby třem trubačům budů zhotovené.."

fol. 246r - "...a na praporec mohlo by se z jedny strany erb Margkr. Mor. a z druhej můj a kostela mého postaviti a vymalovati.."

kop. 105

fol. 88v, 1.5.1592

Vítání polské královny: "...k tomu zdalíž by záslužné a potřebné nebylo aby asi 8 trubačů v *jednostejné barvě praporčiky* a erby Mar. Mor. při trúbách visuté majíc a i s některými vojenskými bubny.."

kopiář č. 86

fol. 239v - 27. 9. 1593, Hejtmanu zemskému

"...ani praporce Omštejn hotového nemá a včera večer Šoth Karel Hirš přijedouc ke mně s damaškem bílým na praporec..poručil jsem malce obeslati aby na tom praporci z jednej strany kříž svatý samotný jak někdy císař Constant nosil s litermi těmi *In hoc signo vinces* a na druhej straně erb Mark. Mor. tolikěž i na třech kusích téhož damašku které trubači při trúbách ponesů vymaloval. I majíc on k tomu okrových barev potřebovati nemůže s tím dílem leč teprvá zítra k večeru hotovo býti..tomu pak malřfi za dílo žádám že zaplatiti poručiti ráčíte.."

fol. 240v - 241r - 28. 9. 1593, Fridrich ze Žerotína

"...Až když ke mně p. Petr Pražma a potom Karel Hirš Šot přišli jak by ten praporec dělán bejtí měl a kdo jeho zhotoví též i malřfi zaplatiti věděti chtěli..materie na dotčený praporec bílý damašek již vzata byla, než poněvadž p. hejtman co by se na tom

praporci malovati dáti mělo neoznámil, čehož opominouti byl slušně neměl, poručil jsem na jedné straně erb Mark. Mor. a pod ním tyto Žalmu 107 vzaté slova In Deo faciemus virtute, na druhý pak straně S^{vy} Kříž s slunečními paprsky a na stranách jeho ad imitatione Imperatoris Constantini magni, který na praporecích ta slova pod křížem, který se jemu v Somně byl zjevil napsati dal In hoc signo vinces, jakž se tak potom bylo stalo, že Maxentiú cú suo exercitú debellaverit, et interemerit, dejž P. B. aby také naši sub eodé sancto signo Turka přemohli vymalovati dobře-li jsem udělati dal nevím., nechť ten kterému to konati náleželo opraví, dnes k večeru ten praporec též s erby třem trubačům budú zhotovené.."

fol. 246r - 3.4. 1594, Fridrichu st. ze Žerotína, hejtmanu zemskému

Prapor manské jízdy: "...a na praporec mohlo by se z jedny strany erb Margkr. Mor. a z druhéj můj a kostela mého postaviti a vymalovati.."

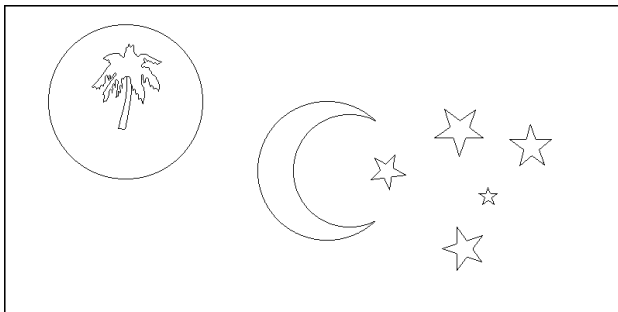
Jan Štěpán

Two painted regimental colours of the margravedom of Moravia from 1593 and 1594 are dealt in this article. They were donated by bishop Pavlovský of the Olomouc archdiocese and handed over to the armies defending our country against Ottoman invasion. References to the archival sources of the Land Archives in Opava are also added and quoted.

NOVÉ VLAJKY

KOKOSOVÉ (KEELINGOVY) OSTROVY

Kokosové ostrovy (jinak též Keelingovy ostrovy), jež jsou přímou součástí Australského svazu, dosud užívaly pouze vlajku australskou. V roce 2002 byla zavedena vlastní místní vlajka. Poprvé byla představena dne 6. dubna 2002 při „Dnu seburčení“ administrátorem tohoto území Billem Taylorem. Tvoří ji tmavě zelený list se žlutým kruhovým polem (o průměru poloviny šířky listu) v horním rohu u žerdi. Uprostřed pole, poněkud posunuta k hornímu okraji, je kokosová palma se zelenými větvemi a hnědým kmenem. Ve středu listu je žlutý půlměsíc mírně posunutý k dolnímu

okraji. Vpravo od něho je pět žlutých pěticípých hvězd seřazených do tvaru souhvězdí Jižního kříže. Tři jsou stejně velké a jinak orientovány. Hvězdě nejbliže hornímu okraji směřuje jeden cíp k dolnímu okraji, hvězdě nejbliže k vlnajícímu okraji směřuje jeden cíp k hornímu okraji a hvězdě nejbliže k dolnímu okraji směřuje jeden cíp k žerďovému okraji. Čtvrtá hvězda nejbliže k půlměsíci je menší, jedním cípem orientovaná k vlnajícímu okraji, a leží na pomyslné kruhové spojnici obou růžků půlměsíce. Pátá nejmenší hvězda je

normálně orientovaná jedním cípem k hornímu okraji jako na vlajce Austrálie. Dle fotografie skutečné vlajky, kterou autorovi této zprávy zaslal Jen Roberts, tajemník Historické společnosti Kokosových (Keelingových) ostrovů, je poměr stran vlajky přibližně 1:2. Vlajku navrhli členové mládežnické skupiny Taman Muda Mudi z ostrova Home Island (Taman Muda Mudi Home Island Youth Group) a symboly na ní mají zastupovat jak Kokosové ostrovy, tak Austrálii. Barvy vlajky jsou vykládány tak, že zelená a žlutá jsou barvami Austrálie, ale také že zelená značí vegetaci kokosových palm a žlutá krásné pláže na ostrovech. Půlměsíc symbolizuje islám, dominantní náboženství většiny obyvatelstva - Malajců Kokosových ostrovů. Měsíc je i symbolem hojnosti, neboť příliv, který způsobuje, přináší obyvatelstvu tradiční potraviny – mořské plody. Souhvězdí Jižního kříže symbolizuje integraci Kokosových ostrovů s Austrálií a kokosová palma hraje tradičně největší roli v životě tamních obyvatel.

Josef Hubka

Zdroj:

E-mailová zpráva a fotografie vlajky od Jena Robertse, tajemníka Historické společnosti Kokosových (Keelingových) ostrovů (Cocos Islands Historical Society) ze dne 14.3. 2004.

AFGHÁNISTÁN

Na počátku letošního roku schválila afghánská Loja Džirga (Velké shromáždění) novou ústavu země, která po mnoha měsících nejasností kolem podoby symbolů Afghánistánu vnesla do této otázky jasno. Vlajka i znak jsou popsány v článku 19 první kapitoly zcela nevxilologickým a neheraldickým způsobem, jak již u mimoevropských zemí bývá obvyklé:

Afghánskou vlajku tvoří tři stejné části, černé, červené a zelené barvy, postavené vedle sebe kolmo zleva doprava. Šíře každé barevné části rovná se polovině její délky. Národní odznak je umístěn uprostřed vlajky.

Národní odznak afghánského státu se skládá z mihrábu a kazatelny v bílé barvě.

Po jeho obou stranách jsou umístěny dvě vlajky. Ve vrchní části odznaku je uprostřed posvátná fráze "Není boha kromě Alláha a Mohammed je jeho prorok" a „Alláh je velký“, spolu s vycházejícím sluncem. Slovo "Afghánistán" a rok 1298 (slunečního kalendáře) jsou umístěny v dolní části odznaku. Odznak je zavinut do dvou obilných klasů. Zákon upraví používání státní vlajky a odznaku.

Z uvedeného popisu vyplývá poměr stran 2 : 3. Schválením ústavy tedy byla potvrzena bílá barva státního znaku. Protože v Afghánistánu se jako kalendář používá tzv. sluneční hidžra, provádí se přepočítání na náš letopočet pouhým připočítáním čísla 622 k afghánskému letopočtu 1298, čímž získáme rok 1920, který fakticky odpovídá vyhlášení nezávislosti země v roce 1919 (počátky roků podle sluneční hidžry a juliánského kalendáře se neshodují). Kvalitní vyobrazení platného afghánského znaku bohužel není v době uzavěrky k dispozici.

V této souvislosti opravujeme nepřesnost uvedenou ve *Vexilologii* č. 128 na str. 2424, kde je v textu uveden nesprávný letopočet 1348/1929, který nekoresponduje s vyobrazením. V letech 2002 – 2004 se oficiálně používala varianta znaku s letopočtem 1380 solární hidžry, tj. 2002 našeho kalendáře. Kolem tohoto - dnes již neplatného - znaku však zůstává několik otázek. Oficiální orgány země používaly různé verze znaku, pokud jde o rozsah a rozmístění islámských textů v horní části emblému. V praxi se používaly kromě *šahády* i

znaky se zvoláním *Alláh je veliký* (v plném znění či ve zkratce). I tehdy se pod texty někdy, avšak nedůsledně, objevovalo také vycházející slunce.

Afghánská ústava byla schválena Velkým shromážděním 4. ledna 2004 a v platnost vstoupila po podepsání prezidentem 26. ledna 2004. Současně ústava nahradila dosavadní neobvyklý úřední název státu Přechodný islámský stát Afghánistán novým názvem Islámská republika Afghánistán. (www.embassyofafghanistan.org/, www.constitution-afg.com)

-pf-

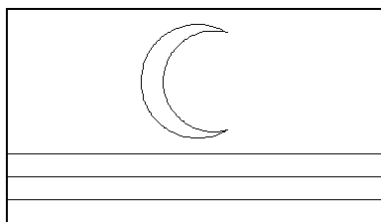
IRÁK

V prozatímní ústavě Iráku, kterou schválila dne 8. března 2004 Prozatímní vládní rada Iráku (PVRI) a podepsal civilní správce Bremer, je článek 8 týkající se státních symbolů. Práví se v něm však pouze, že vlajka, hymna a emblém státu budou přijaty zákonem.

Dne 26. dubna 2004 uveřejnily noviny *al-Sabah*, které jsou fakticky oficiálním orgánem PVRI, informaci o přijetí nové vlajky a emblému Iráku. Změna byla

podle nich vyvolána nutností odstranit baasistickou symboliku jako „neodpovídající charakteru budoucího demokratického iráckého státu“. Rada posuzovala více než třicet návrhů, z nichž byly nakonec vybrány tři. Na nedělním zasedání rady byl vybrán návrh iráckého architekta Rifáta al-Čadirčiho (bratr Násira al-Čadirčiho, člena dočasné rady a předsedy její vlajkové komise) žijícího v Londýně, který navrhl bílý list vlajky s modrým půlměsícem a třemi pruhy ve spodní části. Původní světlý odstín půlměsíce byl 29. dubna na základě připomínek, že odpovídá odstínu modré barvy na izraelské vlajce, změněn na tmavý, a tak sjednocen s barvou pruhů.

Vládní rada se také 25. dubna 2004 rozhodla vrátit se k bývalému oficiálnímu znaku Iráku, který byl přijat v roce 1958 po protimonarchistické revoluci pod vedením Abdala Karíma Kásima. Ten byl po pěti letech nahrazen symboly strany BAAS, která převzala moc. Znak tvoří červená osmicípá hvězda, na níž je položeno bílé kruhové mezikruží s opisy a dvěma modrými meči. Střed je modrý se světle modrým ozubeným kolem a žlutým klasem. Mezi paprsky hvězdy jsou žluté zvlněné proužky. Text v opise je však zřejmě jiný, než byl v roce 1958.

B/W

B
Y
B

Tiskový mluvčí vládní rady Hamíd al-Kafaí uvedl, že „bílá barva znamená mír a nový začátek pro Irák, zatímco půlměsíc zastupuje islám“. Podle vyjádření členů vládní rady symbolizuje půlměsíc islámský charakter budoucího státu, dva vodorovné modré pruhy řeky Eufrat a Tigris a žlutý pruh menšinové kurdské obyvatelstvo. Žlutá je spolu s červenou a zelenou jednou z kurdských národních barev a odpovídá i barvě slunce na vlajce kurdské autonomie v severním Iráku.

Nová vlajka i způsob, jakým byla přijata, však vyvolaly prudký odpor u mnoha skupin Iráčanů, a tak, ačkoliv již do Iráku bylo dopraveno tisíce exemplářů nové vlajky z Evropy, bude to vlajka zřejmě stejně dočasná jako vládní rada, která ji přijala. Není dosud jasné, zda zákon o nových symbolech vstoupil v platnost nebo zda se tak stane až při předání moci nové vládě.

Zdroje:

<http://washingtontimes.com/upi-breaking/20040426-100540-4762r.htm>

http://www.vesti.ru/news_print.html?pid=53887

<http://kommersant.ru/themes/lenta.html?id=78149&themes=12>

<http://www.alsabah.com/20040426/english.htm>

http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3670001.stm

GRUZIE

Upřesňujeme informaci o nové gruzínské vlajce ve *Vexilologii* č. 131, str. 2481. Kříž umístěný v bílých polích, které jsou v našem příspěvku označeny pouze obecným pojmem *tlapaté*, se ve středoevropské heraldice vzhledem k vydutému konci ramen označují také přesnějším výrazem *kříž tlapatý vydutý*, případně jako *kříž Leopoldův*. Tento druhý výraz ovšem ve vztahu ke gruzínské symbolice nepovažujeme za vhodný. Náš ruský spolupracovník M.V. Revnivcev nás totiž upozornil na rozhovor, který 3.4.2004 poskytl deníku *Svobodnaja Gruzija* jeden z autorů designu nové gruzínské státní vlajky a předseda Heraldické společnosti Gruzie Mamuka Gongadze. Ten přiznává, že podobu kříže sv. Leopolda zvolil v r. 1995 bez jakéhokoliv vztahu země k tomuto světcovi z čistě estetických důvodů a protože se svým tvarem nejvíce podobá tzv. kříži Bolnisi. Na středověkých praporech měly malé křížky krátká a rovná ramena. Jejich počet na státní vlajce Gruzie má podle Gongadzeho představovat Ježíše Krista – Spasitele a čtyři evangelisty, popř. dohromady pět ran Kristových. (<http://www.svobodnaya-gruzia.com/interview/?p=57-58/01>). Red.

VEXILOLOGICKÁ LITERATURA

Svět ve faktech. Mapy, vlajky, informace. Bratislava : Slovo, 1997. 240 s., cena 159 Kč, v prodejnách Levné knihy 69 Kč. Z angličtiny přeložil Karel Blažek. ISBN 80-85711-18-4

Překlad anglické knížky Pocket Factfile of the World (An Andromeda Book 1996) je na poslední straně obalu uveden jako Atlas světa do kapsy, resp. Státy světa od A po Z, což lépe vystihuje charakter této příručky. Jde o přehled nezávislých států světa. Každému – až na ty velké – je standardně věnována jedna stránka textu. Jsou tu uvedeny hlavní politicko-

statistické údaje, mapa států a také jeho vlajka. Zatímco v názvosloví najdeme některé rozkolísané formy přepisu a ne všude správnou domácí podobu zeměpisných jmen, vyobrazení vlajek vyhovuje. Je to jisté i proto, že jako autoři revize („kontroly“) se uvádějí The Flag Research Center a The Flag Institute. Jak je v tiráži poznamenáno, „vlajky připravil“ Lowell Johns z Oxfordu. Ten zachoval jejich poměr stran i správné odstíny jednotlivých barev. Jde sice o příručku po výtce zeměpisnou, ale užitečně doplněnou správnými vyobrazeními vlajek. Im

Keith Lye: Svět do kapsy od A do Z (Podrobný průvodce po státech celého světa). Praha: Ottovo nakladatelství – Cesty, 2002. 354 s., dopor. cena 269 Kč. ISBN 80-7181-662-0

Začátkem července 2002 se na knižních pultech objevila nová publikace o zemích světa. Překlad z anglického originálu Philip's World Factbook provedla Helena Kholová, aktualizace českého vydání se vztahuje k lednu 2002. Najdeme zde základní údaje o všech zemích světa, seřazené v přehledném abecedním uspořádání. Text doplňují jednoduché orientační politické mapy, znázorňující polohu států v dané oblasti, a dále státní vlajky se stručným komentářem. Nejmenší státy nebo území (např. ostrovy Tichého oceánu či Karibského moře) jsou shrnuty do jednoho celku s přehlednou mapou. Jiné malé státy jsou přiřazeny ke svým větším sousedům – např. Bhútán a Nepál najdeme u Indie, Brunej u Indonésie, San Marino a Vatikán u Itálie. Údaje o státech doplňují i reprodukce poštovních známek, znázorňující někdy vyobrazení státní vlajky nebo znaku – např. dřívější vlajky Běloruska z let 1991-1995, státního znaku Slovinska, vlajek Tádžikistánu, Turkmenistánu či Uzbekistánu. U Bolívie je vyobrazena známka obsahující státní znak s deseti hvězdami. Některé známky jsou zastaralé – např. soudánská je z r. 1948, eritrejská dokonce z r. 1933 (koloniální!) a u České republiky je známka s označením Československo z r. 1979, u Chorvatska a Bosny-Hercegoviny jsou známky Titovy Jugoslávie. Z vexilologického hlediska jsou nejvýznamnější barevná vyobrazení vlajek států světa a v některých případech i závislých území. V případě Svaté Heleny, Ascensionu či ostrova Tristan da Cunha je však vždy uvedena vlajka Sv. Heleny, také francouzská závislá území, užívající francouzskou trikoloru, u nichž existují i místní vlajky (např. Martinik či Wallis a Futuna), mají uvedenu pouze trikoloru Francie. Jsou uvedeny i Aruba, Nizozemské Antily, Portoriko, Anguilla, Bermudy, Panenské ostrovy – britské i americké, Falklandy či Kajmanské ostrovy – v obou posledních případech ještě s vlajkovým emblémem na bílém terči – aj. Popisy vlajek jsou stručné, ne vždy výstižné a spolehlivé. Aby si případný zájemce mohl o tom udělat obrázek, uvádím příklady, týkající se Česka a Slovenska:

ČESKÁ REPUBLIKA – Po rozdělení republiky 1. ledna 1993 přijala Česká republika vlajku bývalého Československa. Původní česká vlajka byla červenobílá, modrý klín symbolizoval Slovensko. Barvy červená, modrá a bílá jsou společné pro mnoho slovenských národů.

SLOVENSKO – Vlajku Slovenské republiky tvoří tři barevné pruhy – bílý, modrý a červený. Na přední straně je státní znak – červený štít s dvojítm stříbrným křížem a tři modré vrchy, symbol slovenského území. (Tradice dvojitého stříbrného kříže spadá pravděpodobně do 9. stol., do období Velké Moravy.)

V případě Afghánistánu je vyobrazena vlajka z r. 1992, u Rwandy vlajka z r. 1961, u Bosny a Hercegoviny vlajka přijatá v roce 1998. V případě Turkmenistánu je uvedena vlajka přijatá v r. 1992, ale nikde již není zmínka o připojení ratolestí, motivovaných

vlajkou OSN. O Východním Timoru se dosud nepíše. Vyobrazena je i vlajka australských domorodců s poznámkou, že v roce 1995 australská vláda povolila užívání národní vlajky místních domorodců, Australců, stejně jako státní vlajky (vyobrazená vlajka má poměr stran blízky 1:2). Znázorněny jsou rovněž vlajky Azor, Grónska, Madeiry, Gibraltar, Guamu aj. V mnoha případech jsou vlajky, užívané jako státní se znakem (např. Finsko, Peru, Rakousko, Bolívie aj.), uvedeny jen v podobě vlajky národní, resp. obchodního loďstva. Za vcelku zanedbatelný nedostatek považují, že kresby vlajek jsou poměrně malé, takže v případě, že obsahují emblém či státní znak, nejsou patrné detaily kresby. Barevné odstíny modré či zelené barvy jsou rozlišovány. Na rozdíl od většiny jiných publikací, kde na vlajce Libanonu bývá cedr často malován ještě s hnědým kmenem, v uvedené příručce je celý zelený.

J. Žofka

OPRAVA

Nemilou tiskovou chybou při elektronickém přenosu obsahu *Vexilologie* č. 132 do tiskárny došlo na s. 2511 dole k posunu obrázků a jejich očíslování u posledních dvou případů použitých vlajek v kombinaci s vlajkou EU. Předposlední případ má být správně (zleva): 2. (cizí stát) – 1. (ČR) – 3. (EU) a poslední na této stránce uvedený případ opět zleva 2. (EU) – 1. (ČR) – 3. (kraj). K tomuto číslu *Vexilologie* proto přikládáme vložku, kterou si můžete chybnou část s. 2511 přelepit. Za chybu se omlouváme. Současně na přání autora sdělujeme, že grafické značky použité u obr. 1 na s. 2492 označují den, kdy byla vlajka poprvé vztýčena, resp. značky u obr. 1 (s. 2497), 2 (s. 2498), 3 (s. 2502) a 4 (s. 2502) dobu, od kdy je daná vlajka v užívání.

Red.

Autoři hlavních článků:

Viktor Anatolijevič Lomancov (vikloman@mail.esoo.ru), Těřeškovoj 249/1, kv. 40, Orenburg, 460 050 Rusko

Michail Vladimirovič Revnivcev (revnivitsev@engelsmo.san.ru), 413116 g. Engels-16, a/ja 90, Saratovskaja oblast', Rusko

Roman Klimeš, Sklenská 35, 190 00 Praha 9 - Kyje

Ing. Petr Exner (petr.exner@uhk.cz), Havlíčkova 294, 500 02 Hradec Králové

VEXILOLOGIE (ISSN 1211-2615) – the journal of the Vexillological Club, CZ-130 00 Prague 3, Pod lipami 58, The Czech Republic. Editor-in-chief Aleš Brožek. Editorial Board A. Brožek, J. Eichler, P. Exner, P. Fojtík, J. Hubka, J. Martykán, L. Mucha, Z. Svoboda and J. Tenora. Artwork Petr Exner and Roman Klimeš. English translations Jaroslav Martykán.

Juni 2004

No. 133

VEXILOLOGIE (ISSN 1211-2615) - zpravodaj Vexilologického klubu, 130 00 Praha 3, Pod lipami 58. Výkonný redaktor ing. Aleš Brožek. Toto číslo připravila redakční rada ve složení ing. A. Brožek, mgr. J. Eichler, ing. P. Exner, mgr. P. Fojtík, J. Hubka, ing. J. Martykán, doc. dr. L. Mucha, CSc., dr. Z. Svoboda a ing. J. Tenora. Výtvarně spolupracoval ing. P. Exner a R. Klimeš. Anglické překlady ing. Jaroslav Martykán.

Červen 2004

č. 133

OBSAH:

ZNAKY A VLAJKY FEDERÁLNÍCH MĚST RUSKA	2515
SYMBOLY HRADNÍ STRÁŽE ČESKÉ REPUBLIKY	2522
KRAJSKÉ SYMBOLY V ČESKÉ REPUBLICĚ (V)	2525
DVA PRAPORY Z TURECKÝCH VÁLEK 1593 - 1594	2527
NOVÉ VLAJKY	2529
Kokosové (Keelingovy) ostrovy	2529
Afghánistán	2530
Irák	2531
Gruzie	2532
VEXILOLOGICKÁ LITERATURA	2532
Oprava	2534

CONTENTS:

THE ARMS AND FLAGS OF THE FEDERAL CITIES OF RUSSIA	2515
THE SYMBOLS OF THE PRESIDENTIAL CASTLE GUARD OF CZECHIA	2522
REGIONAL SYMBOLS IN THE CZECH REPUBLIC (V)	2525
TWO REGIMENTAL COLOURS USED IN OTTOMAN WARS IN 1593 – 1594	2527
NEW FLAGS	2529
Cocos (Keeling) Islands	2529
Afghanistan	2530
Iraq	2531
Georgia	2532
BOOK REVIEWS	2532
Errata	2534

ISSN 1211-2615